

▪ Продовження ролі країни, через яку транспортують енергоресурси задля повертання інвестицій та збереження політичної ваги в регіоні

Отже, геополітика енергетики на сучасному етапі розвитку людства є ключем до нашого майбутнього і якщо людство вчасно не відреагує на проблеми, які формуються на цьому ринку, то нам загрожує ще одна криза енергетичних ресурсів, яка цього разу може закінчитися не тільки на політичній та економічній арені, а й може проявитися через масові збройні конфлікти та національні рухи, що зрештою залишить мільйони людей без електроенергії, пального та решти засобів для існування.

Олег ГЕРІЙ

*Студент Західноукраїнського
національного університету*

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ВПЛИВ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД ТА КРАЇН

Людство протягом усієї своєї історії змушене вирішувати різні завдання природно-кліматичного та соціально-економічного характеру. В даний час серед ключових проблем виживання можна виділити проблеми забезпечення продовольством, забезпечення енергією і збереження придатного для життя навколишнього середовища. Розмірковуючи над питаннями існування межі зростання споживання енергії людською цивілізацією і того, як його стримувати без шкоди підвищенню якості життя, слід визнати, що вичерпної відповіді на них сьогодні дати не можливо. В сучасному світі загальна безпека та забезпеченість вуглеводнями, зокрема нафтою і природним газом, взаємозалежні. До загроз енергетичній безпеці відносять нерівномірність розподілу родовищ нафти і природного газу на нашій планеті, а також нерівномірність споживання енергетичних ресурсів між країнами. Враховуючи фактор можливого в далекій перспективі критичного дефіциту доступних для видобутку вуглеводнів, необхідно сьогодні усвідомити потребу в оптимізації поступового переходу з традиційних енергоносіїв до недостатньо освоєних. Досліджуючи можливі варіанти нової ресурсної бази енергетики, перевагу завтра слід віддавати урану, залученому в замкнутий ядерний паливний цикл, і торію, а післязавтра – термоядерній енергетиці. Для цього потрібно істотно розширити і прискорити дослідні та технологічні програми, будівництво нових енергетичних об'єктів та супутньої промислової інфраструктури. Слід також ефективно та солідарно вирішувати проблеми нерозповсюдження ядерних матеріалів і технологій, безпечного зберігання та переробки опроміненого ядерного палива,

знешкодження радіоактивних відходів, а також наддалекої передачі електроенергії на основі надпровідних магістралей. Значення енергетичної безпеки в системі економічної безпеки держави привертає до себе постійну увагу дослідників до вивчення різних аспектів цієї проблеми.

Поняття «енергетична безпека» стало широко вживаним і тісно пов'язане із безпекою країни. Робота з вивчення різних аспектів безпеки взагалі, і зокрема енергетичної безпеки, покликана забезпечувати посилення національної безпеки держави.

Труднощі спроб операціоналізації доктрини «національної безпеки» за допомогою концепції «національних інтересів» стимулював останніми роками підйом альтернативного підходу, пов'язаного зі зверненням до систем цінностей як найбільш фундаментальних факторів, що визначають цілі, засоби та методи взаємодії держав на міжнародній арені. «Безпека є цінність, – підкреслює А. Вольферс, – поряд з іншими цінностями національної держави». Особливу увагу сучасні дослідники звертають на складний багатокомпонентний характер поняття «національна безпека», що вбирає в себе як суб'єктивні, так і об'єктивні компоненти. «Безпека в об'єктивному плані відображає відсутність загроз базовим цінностям суспільства, у суб'єктивному плані – відсутність страху, що ці цінності можуть бути піддані руйнації». Одне з класичних визначень національної безпеки дали Е. Азер і Ч. Мур – це «фізичний захист держави від зовнішніх насильницьких загроз переважно воєнного характеру». Таке визначення, щоправда, є дещо вузьким і з позицій сьогодення вимагає уточнення. Як адекватне сучасним умовам розвитку людства можна сприйняти визначення, запропоноване Фондом міжнародної безпеки ЮНЕСКО, що трактує поняття національної безпеки так: «Стан суспільства, за якого сукупність державних і суспільних гарантій забезпечує його стійкий розвиток, захист базових інтересів нації, джерел його духовного і матеріального благополуччя від зовнішньої та внутрішньої загрози». Згідно з українською правовою доктриною основними об'єктами національної безпеки як стану захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, які є необхідною умовою збереження та примноження духовних і матеріальних цінностей, є громадянин (його права і свободи), суспільство (його духовні та матеріальні цінності), держава (конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканість кордонів). Сучасне розуміння безпеки виключає статичний підхід, передбачає широкий погляд на неї і охоплює не лише військові, а й економічні та політичні чинники, проблеми демократизації й стабільності окремих держав і груп держав, формування дружніх міжнародних стосунків.

На основі дослідження передумов виникнення феномену та сучасного стану світової енергетичної безпеки, систематизації тенденцій розвитку альтернативних джерел енергії у світовій енергетиці, визначення пріоритетних

напрямів розвитку для забезпечення енергетичної безпеки країн можна зробити висновки, що розвиток технологій поставить перед суспільством в майбутньому непрості проблеми. Неминучим є визнання необхідності їх вирішення. Зміна парадигми розвитку енергетики неможлива без вирішення складних науково-технічних завдань і витрат величезних матеріальних ресурсів, що вимагатиме більшої відкритості і свободи потоків інформації, технологій і капіталів. Забезпечення глобальної енергетичної безпеки неможливе без діалогу і взаємної відвертості. Важливе місце у цьому належить науці і техніці:[1, с. 7-37].

Рис. 1. Структура національної безпеки

Під економічною безпекою слід розуміти такий стан захищеності національної економіки від зовнішніх і внутрішніх загроз, який повинен сприяти і забезпечувати економічне зростання та підвищувати добробут і якість життя населення. Економічна безпека є багатогранною категорією, яка складається з великої кількості взаємопов'язаних та взаємозалежних структурно-системних складових. Енергетична безпека є однією з найважливіших складових економічної безпеки країни. Вона характеризує здатність державної системи в стабільних і нестабільних умовах забезпечувати населення, промисловість і сільське господарство енергоносіями, тепловою та електричною енергією в тих обсягах і такій якості, які необхідні для стійкого і надійного функціонування. У Постанові Кабінету Міністрів України "Про концепцію діяльності органів виконавчої влади у забезпеченні енергетичної безпеки України" зазначено, що енергетична безпека – це "своєчасне, повне і безперервне забезпечення якісним

паливом та енергією матеріального виробництва, невиробничої сфери, населення та інших споживачів; запобігання шкідливому впливові на довкілля транспортування, перетворення і споживання паливно-енергетичних ресурсів в умовах сучасних ринкових відносин, тенденцій та показників світового ринку енергоносіїв". В Енергетичній стратегії України на період до 2030 р. енергетичну безпеку розуміють як "невід'ємну складову національної безпеки держави, яка передбачає досягнення стану технічно надійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно безпечного забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери держави; спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел і шляхів постачання в Україну енергоносіїв для забезпечення життєдіяльності населення та функціонування національної економіки у режимі звичайного, надзвичайного та стану війни, попередити різкі цінові коливання на паливно-енергетичні ресурси, або ж створити умови для безболісної адаптації національної економіки до нових цін на ці ресурси на світових ринках; досягнення стану технічно надійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно безпечного забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери держави":[2, с. 1-2].

Під сталим розвитком розумілося такий розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. «сталий розвиток передбачає стабільний рівноважний стан навколишнього природного середовища при сталому економічному зростанні».

Незважаючи на велику кількість інформації про сталий розвиток, яка нагромадилася за останні десятиліття, розуміння цього терміна все ще залишається неясним і розпливчастим. Досі дебатується, що насправді означає сталий розвиток. Слід зауважити, що термін не є абсолютно новим. Крім науково-практичної літератури, класичну його інтерпретацію можна почерпнути зі словників, які прозора вказують на такі поняття, як витривалість, спричинення продовження, про лонгованість, збереження життєздатності тощо (Webster's New International Dictionary, Collins Gem English Dictionary).

На даному етапі поняття сталого розвитку розширюється. Багатьох дослідників, так само як і практиків, цікавить питання, чи збігається традиційний розвиток зі сталим, а якщо ні, то в чому полягають відмінності. Інноваційні громади розробляють плани сталого розвитку, але, на жаль, страждають від нестачі коштів на їх реалізацію. Таким чином, яскраво простежується тенденція збагачення поняття сталого розвитку як у світі в цілому, так і в Україні зокрема, і в науковій теорії, і на практиці. Навіть з уже наведених вище прикладів стає очевидною компонентна різноманітність терміна «сталий розвиток». Як бачимо, труднощі, з якими стикалися практики при впровадженні концепції в життя,

породжують нові суттєві доповнення до цього терміна. Звичайно, багато виявлених соціально-економічних характеристик взаємопов'язані (наприклад, питання зайнятості), тому при їх розгляді у разі потреби слід розмежовувати, до якої саме групи вони належать. При цьому автори не стверджують, що даний перелік складових, так само як і груп, є вичерпним:[4, с. 351-352].

Список використаних джерел:

1. https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/bobrov_0004.pdf
2. <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/2728/>
3. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-11/csr-lo_do.pdf
4. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f5c7545d-c066-4389-86cb-b02eaf8c628a/content>
5. Фрайер, Е., Ліщинський, І., & Лизун, М. (2021). Розвиток відновлювальної енергетики: досвід Східної Німеччини для України. Журнал європейської економіки, 20(3), 464-483.

Анастасія ПІЛЬГУН

*Студентка Західноукраїнського
національного університету*

РОЛЬ АТОМНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Атомна енергетика є однією з ключових галузей в сучасному енергетичному секторі, що відіграє значну роль у забезпеченні сталого розвитку та енергетичної безпеки. В даному рефераті розглянемо роль атомної енергетики у контексті сталого розвитку та забезпечення енергетичної безпеки.

Атомна енергетика – це галузь енергетики, яка використовує ядерне паливо для виробництва електроенергії. Основним елементом атомних електростанцій є ядерний реактор, який використовується для спровокування ядерних реакцій та виробництва тепла. Атомна енергетика використовує різні типи ядерного палива, такі як уран, плутоній та торій, та різноманітні технології, включаючи як традиційні реактори на ділення, так і перспективні ядерні реактори нового покоління. У контексті сталого розвитку, атомна енергетика виконує важливі функції щодо зменшення впливу людської діяльності на довкілля. Використання атомної енергії дозволяє зменшити викиди шкідливих речовин та парникових газів, що сприяє зниженню глобального потепління та інших негативних екологічних наслідків. Крім того, атомна енергетика є одним із найефективніших та найбільш потужних джерел енергії, що забезпечує сталу та надійну поставку електроенергії без значного впливу на кліматичні зміни.